

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Váczi körút 23.
hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . 8 frt —
Fél évre . . . . . 4 » —
Negyedévre . . . . . 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

Az új kormány programja. Dr. Vá z s o n y i Vilmostól.
— Az új exodus. Ismerteti: V a m b é r y Rusztem. — Észre-
vételek Reverendus ur cikkére. Reverendi s s i m u s - tól
— A Hirsch-pincze tika. Sz a b o l c s i Miksától — Absalon.
Eredeti tragoedia (Szépirodalmi melléklet). Irta: M a k a i Emil.
— Egy történelmi adalék. Dr. K l e i n Gyula főrabbitól. — Ajzeg
Gesl nézete. Á r i d a r a b tól. — Az erősek. B e r n s t e i n
A. elbeszélése. Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892 november 27) 5653 Kiszlév hó 8-ika.
Hétfő 9-ike. Kedd 10-ike. Szerda 11-ike. Csütörtök 12-ike.
Péntek 13-ika. Szombat 14-ike. Hetiszidra: Vajslach. (Mó-
zes I könyvének 32., 33., 34., 35., 36. fejezetei.) Haftorah: Oba-
dias 1. fejezete.

Az új kormány programja.

Az új kormány megalakult és nyomban programot vallott. Bármilyen politikai párt-állást valljon az ember, ha igazán liberális ér-
zésű, e program egyházpolitikai részét bátran elfogadhatja és egyéb elvei minden megkáro-
sítása nélkül a kormányt gyakorlati keresztül-
vitelében támogathatja.

Mi ezt habozás nélkül kimondhatjuk, mert nem hiszszük, hogy akadna a pártszenvedély-
nek olyan fenevadja, a ki e miatt minket a kormány alázatos fáklyavívői közé sorozna. Elégszer megmutattuk, hogy a hízlegés nem kenyerünk, elégszer tényekkel bebizonyítottuk, hogy a magas állás nem kelt bennünk szent áhitatot és nem némitja el kritikánkat. A li-
beralizmus nagy kérdéseiben nem szolgálunk semmiféle pártot és a pártszemponthól minden jogosultságot megtagadunk. A ki itt napi pa-
rancsok után indul, a ki szem elől téveszti, hogy itt az ügy a lényeges és nem a párt ér-
deke, az lehet jó, hasznos pártember, de nem szabadelvű ember.

Annyi bizonyos, hogy az új kormány ala-
kulása a szabadelvűség szempontjából csak a helyzet javulását jelentheti. Egy kormány, mely létjogát az erélyes és a bátortalan liberalizmus konfliktusából merítette, melynek tagjai a le-

folyt válság magyarázatául azt hangoztatják; hogy a válság azért következett be, mert ők a volt miniszterelnököt elég erélyes liberalis fel-
lépésre rábirni nem voltak képesek, — létjogá-
nak megtagadása és erkölcsi öncsonkítás nél-
kül nem járhat más uton, csak a szabadelvű-
ség útján. Az, hogy e kormány programja csak kis mértékben tér el az előző kormány programjától és tagjai csekély kivétellel tagjai voltak az előző miniszteriumnak is, a helyzet javulását nem zárja ki. Mert ugyanaz a szó, ugyanaz a program többféleképpen ejthető ki és hangsúlyozható; a félénken kimondott szó bátortalanul vallott program más szó és más program, ha erélyesen hangsúlyozzák és bá-
tran kimondják. A kabinet tagjai pedig csak külsőleg a régiiek, mert a miniszterelnök sze-
mélyének változásával más vezérlés alatt és más szellemben munkálkodnak. Ha a kormány ezen hozzá fűzött reményeket meg nem való-
sítaná, maga ássa meg sirját és utólagosan ki-
mondja önmagáról, hogy valótlanságot mondott, midőn a liberalizmust vallotta szülőjének.

Hogy az új kormány tényleg a helyzet ja-
vulását jelenti, arra oktatnak minket a haladás összes ellenségeinek fokozott támadásai és az ideges nyugtalanság, mely erőt vett a reakció táborán. A »béke« magasztos jelszava ugyanis eddig nálunk olyan értelemben valósult meg,

hogy a demokraczia békésen türe a feudális arisztokrácia gögös uralmát, és a liberalizmus békésen fogadta az ultramontanizmusnak lábbal osztogatott áldásait. Most, hogy polgárember jutott a miniszterelnökségre, plane olyan, a ki még doctorátust is mert szerezni és ez a polgárember polgári egyházpolitikát hirdet, a feudális arisztokrácia és ultramontanizmus sok nyílt és titkos hive az elkeseredett düh kitöréseivel panaszkodik, hogy a »békét« meg akarják zavarni. A »béke« ezen malasztos barátaira nagyon jól illik Göthe mondása: »Békét kíván minden ragadozó madár, hogy nyugodtan kölhessen el zsákmányát.«

A főrendiház első ülése, melyen a kormány bemutatkozott, már megadta a jövő zenéjének első akkordjait. A főrendiház ultrakonzervatív része a kormánynak egyenesen hadat üzent, még pedig olyan kiméletlen hangon, a mint már főrangúak polgári származásu emberrel diskurálni szoktak. A mi bevettőségünk ügyét ez alkalommal a felszólalók egyike sem jelölte ki támadási objectumul. Lehet, hogy ez nem zárja ki a jövődő támadásokat és a hallgatás csak a kérdés kicsinyléséből származik, bár talán szabad annyi izlést feltételeznünk azokról, a kik a konzervatív szellem támaszainak vallják magukat, hogy a konzervativizmus szent nevében nem tiltakoznak ama felekezett bevettősége ellen, mely évezredek óta konzerválta magát és előttük már régiségénél fogva is tisztelet tárgya lehet.

Sajnálatos jelenség, hogy a képviselőházban nincs meg az az emelkedett, ideális szellem, mely a helyzet komolyságának megfelelően. Mikor a kormány végre erélyes nyilatkozatra és fellépésre szánja el magát, azt kellene várnunk a sok liberális áradás után, hogy párlja és az ellenzék egész odaadással és lelkesedéssel ígéri meg tette kész támogatásukat. A képviselőház ilyen egyetértő és impozans fellépése megadná a liberális iránynak azt az erőt, mely már eleve elfojtaná a reakzionáriusok harci kedvét, mert a harci sikertelensége kétségtelen volna előttük. E helyett azt látjuk, hogy a kormánypárt egyes elemei alattomban a reakció diadalára dolgoznak és az ellenzék egyes tagjai az alkotás nagy pillanatában kicsinyes

gáncsokkal, akadékoskodásokkal lépnek fel és így a kormányt munkájában hátráltatják. Ha az ellenzéknek a liberalizmus cél, ha benne a polgári Magyarország alapkövét akarják látni és nem azt a követ, melyen a kormány elbotlik, a kormánynak minden igazán liberális tervéhez segédkezet kell nyújtaniok, mint azt például a függetlenségi párt új elnöke Eötvös Károly megígérte. Ha az akadékoskodó eljárás további utánzásra talál, ha a liberalizmus erejét készakarva apró-cseprő gáncsoskodások által a főczettől elterelik és szétforgácsolják, akkor világos lesz az ország előtt, hogy az ellenzék bizonyos elemei a liberalizmust csak retorikai disznek, vagy kellemes álarcznak akarják használni, de a liberalizmus emlegetésénél vagy nem gondolnak semmit, vagy ellenkező célzattal rejtegetnek alatta.

A mi bevettőségünk ügyét illeti, az biztosítottnak látszik. A miniszterelnök kijelentette hogy az erről szóló javaslat kész és még a tél folyamán be fogja a kormány nyújtani. Bizunk abban, hogy a kormány ezen ígérteit be is fogja váltani és nem hallgat azon már a sajtóban is felmerült és általunk illő módon elbírált felfogásra, hogy e bevettőséget nem kell külön kimondani, hanem meg kell elégedni a vallásszabadság kimondásával, mely a bevettőséget feleslegessé teszi. Ennek a felfogásnak, mely két ellenzéki szónok felszólalásában nyilvánult, reális célját képtelenek vagyunk megérteni. Most, a mikor már bevettőségünkről elkészítette a kormány javaslatát és azt ma-holnap benyújtani készül, egy kissé elkésett ez a figyelmeztetés. Nem a bevettőség felesleges, hanem az ilyen felszólalások feleslegesek. Hát kin és min esik kár, ha a mi bevettőségünket kimondják?

Azt mondják a vallásszabadságon, mert az így később fog létesülni. Egyszóval nekünk, az örök martiromság népének egy újabb martirszeret akarnának kiosztani, mi zsidók szenvedjünk a vallásszabadságért, hétszáz ezren várjunk hétszáz baptista kedvéért. Megmondtuk már, hogy szép dolog az, ha valaki szenved a maga elveiért, de az az elvszilárdság furcsa módja ha valaki azt akarja, hogy az ő elveiért szenvedjen más hétszáz ezer ember.

Kimutattuk azt is, hogy a kormány által tervezett vallásszabadság nem szakít a bevett felekezetek rendszerével és még létesítése után is fenmarad a különbség a bevett és be nem vett felekezetek közt, bár e különbségnek akkor más értelme lesz. A kormány maga az így értelmezett vallásszabadság létesítését még a téltre ígérte, azt tehát a mi bevetttségünk nem károsíthatja. A ki pedig azt akarja, hogy a mi felekezetünk sérelmeinek orvoslása elhalasztassék akkorra, mikor majd megcsinálják azt a vallásszabadságot, mely a bevett felekezetek rendszerét eltörli, az nagyon hosszú terminust szab nekünk, mert a legutóbbi események arra tanítottak, hogy addig, míg az állam és egyház teendői szigorúan szétválasztva nincsenek, a vallásszabadság ezen fajtáját behozni a magyar államiságra nézve nagy veszélyvel járhatna.

De azért is szükségesnek tartjuk a jelen helyzet mellett, hogy bevetttségünk is, a vallásszabadság is külön terjesztessék be, mert bevetttségünk megtagadása a határozott zsidófalás jellegét viseli magán, míg a vallásszabadság ellen a főrendiház bizonyos elemei a vallás szent nevében léphetnek fel. Nem jó szolgálatot tenne a liberalizmusnak, a ki ezen főrendi köröknek megkönnyítené kérelmünk megtagadását.

A kormánytól elvárható, hogy bevetttségünk ügyét most már igazán tovább nem halogatja és gyors megoldás felé viszi. Ha a jelek és a jeleket csinálók nem csálnak, a kiegyezési korszak első miniszteriuma óta nem volt olyan liberális ministeriumunk, mint a mostani. Mutassa ki ennek igazságát a kormány az által, hogy a mint a kiegyezési korszak miniszteriuma egyik legsürgősebb feladatának tekintette a zsidók emancipációját, most meg ő minél előbb megvalósítja a zsidók bevetttségét.

Dr. Vázsonyi Vilmos.

Az új exodus.

Hazánknak és a cár birodalmának van egy közös vonása, t. i. az, hogy mindkettő a társadalom egységesítésére törekszik. Csak az eszközök különböznek. Magyarország éppen azon fárad, hogy a egutolsó válaszfalat is lerombolja, mely a ghetto romjaiból fenmarad, míg Oroszország úgy véli czélját el-

érni, hogy Jézus születésének 1891-ik esztendejében kiadta a parancsot a zsidók kiűzésére. A zsidók törénétüket saját vérükkel irták meg s az ő soraikból kerültek ki a szabadság vértanúi. Hogy Europa ma szabad, azt nagy részben zsidóknak köszöni s ez a szabadságával kérkedő Europa összetett kezekkel nézi azt a rettentő tragoediát, melyet III. Sándor czár és kormánya vérlázító realizmussal játszottak végig az orosz nép boldogítására. A dráma utolsó jeleneteit éljük már és a nézőközönség: Europa liberalis kabinetjei még mindig hallgatnak. Mózes a vörös tengeren átvezette népét a Pharaok rabságából Kanaán földjére és most a 19. század utolsó tizedében az orosz zsidóknak újra át kell küzdeni magukat a szenvedések vértengerén.

E szenvedések és küzdelmek történetét írta meg egy angol író, hogy szégyenoszlopot állítson az orosz barbárságnak. Harald Frederic a helyszínen nézte végig az események szörnyű sorozatát s könyvének minden szavából kitűnik objectiv rokonszenve az üldözöttek s objectiv gyűlölete az üldözők iránt. Azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha e remek munkát legalább kivonatossan bemutathatom, mert ez egységes képét nyújtja az orosz kegyetlenségeknek és a zsidók szenvedéseinek.

Hogy a zsidók helyzetét Oroszországban megértsük, tanulmányoznunk kell az orosz és ama tulajdonságait, melyek őt, bár névleg ur, az összes határain belül élő idegenek szolgájává teszik. Tudnunk kell továbbá azt, hogy egy népcsoport kiűzése, mely tehetségesebb mint az orosz, nem egyéb mint a civilizacionalistörekvések történetének egy epizódja. E nemzeti mozgalom előharczosainak zászlaján pedig Akszakov ama híres szavai állnak »para domoi!« t. i. »gyerünk haza,« a mi azt jelenti, hogy szakítva a »rohadt« nyugattal, már ideje megvetni a pánszláv civilizáció alapját. Fogalmunk sincs, hogy a reactionárius mozgalom már mennyire haladt nemcsak a zsidók, hanem egész Oroszország társadalmi szerkezetét illetőleg. A zsidók kiűzése is e pánszláv mozgalom eredménye, melyet nem annak köszönhetnek, hogy zsidók, hanem, hogy nem oroszok. Hogy az idegen nemzetbeliek kiűzését nem a zsidóknak kezdték, az annak tulajdonítható, hogy ők Oroszországban kezdettől fogva kivételes törvények alatt álltak. Minden muzsik tudta, hogy a zsidóknak kevesebb joguk van mint neki s ezért mint minden alacsony fokozott ember a kevesebb joggal bírót üldözte. A középosztályhoz tartozó kereskedők, művészek, gyűlölték a konkurrenzia miatt. E szociális és faji gyűlölség mellé Pobiedonoszceffnek sikerült felkelteni a vallásos intollerantiát. Az oroszok mindenre találnak mentességet. Ráfogták a zsidókra, hogy uzsorások és kiszívják az oroszok vérét, tisztességtelenség a kereskedésben stb., s e vádak addig hangoztatták, míg

maguk is elhitték. Minden tönkrejutott kereskedő, a ki rosszul vezette üzletét, mert részeges s lusta volt, azt fogja mondani, hogy őt a zsidók tették tönkre; minden muzsik (paraszt) a ki lusta, hogy földjét művelje és munkáját már két évre előre eladta a hérlőnek s az árát elitta, mialatt gyermekei éheznek, azt hiszi, hogy őt a zsidók tették tönkre.

Négy évvel ezelőtt egy bizottságot küldtek ki a zsidókra vonatkozó létező törvények kodifikálására és új törvények alkotására. E bizottság egy jelentést készített, mely a »65 javaslat« czimen ismeretes. — Mondják, hogy a bizottság többsége toleráns szabályokat ajánlott, de a csár elfogadta Ploevenek, az üldözések irodalmi vezetőjének indítványait. Mind e javaslatok mai napig nincsenek ratifikálva, de hisz az orosz autokrácia uralma alatt nincs is törvényekre szükség, melyek a zsidó üldözéseket igazolják.

A zsidókra először is külön adókat szabtak ki, úgy hogy pl. van egy adó az állatok rituális leölésére s még egy adó a már leölt állatok husának kimérésére. A péntek este meggyújtott gyertyákra kivetett adó egyedül 300 000 frtot jövedelmezett a kormánynak évenként. Nem engedtek zsinagógát építeni oly városban, melyben 80 zsidó háznál kevesebb van és imaházakból való rablás nem képez szakrilegiumot. A zsidóktól megtagadták mindazon okokat, melyek a katonai szolgálat alól mentesítenek. Ama megszerítések pedig, melyeket a kereskedelemre róttak, számtalanok.

Többek közt van egy rendelet is, mely szerint a zsidó mesterembernek csak azt szabad eladnia a mit maga készített s gyakran megtörténik, hogy a rendőrség elé citálnak egy szabót s ha kívül, hogy pl. a ruhán levő gombokat nem ő maga gyártotta, eltiltják a mesterség gyakorlásától. Ilyen eszközökkel nehezítették a zsidók megélhetését és ezek csakis folytonos vesztegetésekkel voltak képesek existenciájukat fentartani. II. Sándor csár alatt a zsidók helyzete némileg javult s ime most egyszerre minden ok nélkül ezeket kiragadnak otthonukból s mint gonosztevőket kikergetik szülőföldjükről.

A legnagyobb befolyást a zsidóüldözésekre a szent zsinat s ennek t. kintélyben mindinkább növekvő procuratora Pobiedonoszceff s az intézkedések gyakorolják, melyeket 1886-ban a világi hatalom az ő befolyása alatt foganatosított, melyek kegyetlenségükben még Ignatieff hirhedt májusi törvényeit is meghaladják. E nagyinquisitor első intézkedése az volt, hogy a zsidó orvosanhallgatók számát az addigi szám 5 százalékjára redukálta s ugyanezt a szabályt foganatosította a technikát hallgatók tekintetében is. Egy 1886-iki rendelet megadja a közoktatásügyi miniszternek a jogot, hogy a zsidó tanulók számát az összes iskolában redukálja. A miniszter élt is e jogával és meghatá-

rozta, hogy az elemi közép és felső iskolák hallgatóinak csak 6 százaléka lehet zsidó, míg Pétervárott és Moszkvában csak 3 százalék. E rendelet maig is érvényben van, Delianoff kultuszminiszter pedig e bokros érdemei jutalmául a grófi rangra emeltetett.

(Fotytatjuk).

Vámbéry Ruzstem.

Észrevételek Reverendus ur czikkére.

Irtá: Reverendissimus.

Tisztelt uram! Annak a nagy lelkesedésnek, melylyel mult heti czikkében a bibliával foglalkozott, mondhatom, szivemből örültem. Magam is rég keresem a formát, miképpen lehetne a nagy közönség értésére adni, mely ugy ingadozik az irodalmi végletek között, hogy milyen kincs fekszik előttünk, nem is az égben, hogy azt le kellene hozni, nem is a föld alatt, hogy azt ki kellene ásni, hanem kezünkben tartjuk, anélkül, hogy a nagy és intelligens publikum észrevenné és nincs más hátra, mint hogy újból felfedezzük.

De engedje meg tisztelt uram, ha egy kicsit indiskrét leszek és őszintén bevallom, hogy én a reverenda mögött poétát gyanusítok, mert ön érthető idealizmusból már kész dolognak tartja a magyar bibliát, mely diszelegni fog a művelt családok asztalán Ibsen és Tolstoj mellett, en pedig daczára annak, hogy tagja vagyok az ön által annyira gáncsolt bibliafordító társaságnak, vagy talán épen azért, érthető realizmusból egyelőre nagyon is mesze látom az ohajtott messiási kort, a mi szent könyvünk eszméinek hódító körutját.

Én, tisztelt uram, tényleg pap vagyok, még pedig kis városban, úgy hogy a praxisból, mitől önök poéta urak annyira irtóznak, bőven kijutott; személyesen is többször meggyőződhettem arról, hogy közönségünk, még pedig első sorban hitsorsosaink, mindentről szivesebben hallanak, mint a bibliáról.

Már az elemi iskolás fiuk ugy irtóznak a szent könyvektől — mint a szüleik és a mi a legsodálatosabb, a páratlan szépségű bibliahelyek, hol az elbeszélések tarkasága váltakozik a fantázia ragyogó színeivel, oly hidegen hagyják »fogékony szívéket« mint akár az egyszeregy. A gimnáziumban pedig, a hol hittanár vagyok, a tanulók figurákat rajzolnak a bibliára, vagy legyeket fogdosnak, a mi volapük nyelven is unalmat jelent, miközben én Jezsajást szavalom: «oh te bünös nemzet, te vétkektől megrakott nép! stb.»

Mi ennek az oka? Higyje el uram, igen komolyan foglalkoztam e kérdéssel és azt hiszem, a hiba abban rejlik, hogy az elemi iskolákban tulságos sokat

foglalkoznak a bibliával, a középiskolákban pedig — ha megengedhető e paradoxon — tulságos keveset.

Akárhány tanítótól hallottam, hogy az tiszta haszon, amit az elemi iskolában belegyömöszölünk a bibliából a szegény kis apróság fejébe — később ugyanis eretnekek lesznek és a keresztény tantárgyak mellett (értsd: magyar, latin, fizika stb.) soha többé eleven bibliát nem fognak látni.

Valljuk be őszintén a biblia, bármily könnyűnek látszik első tekintetre, igen nehéz olvasmány és ha az elemi iskolában a bibliát azzal vezetik be: kezdetben teremtette Isten az eget és a földet, az körülbelül annyi, mint ha Kant idő és tér fogalmával kezdenék magyarázni a gyermekeknek, mi az idő és mi a tér?

A középiskolákban pedig, miután úgy is igen csekély idő áll a hittanár rendelkezésére, a bibliát majdnem egészen figyelmen kívül hagyják és kis héber katekizmusok alapján a vallástan, vagy pedig a zsidó történelem, felületesen a hogy csak lehet, tölti be a hittanórákat, melyekre mindennel inkább csak nem lelkesedéssel járnak Izrael középiskolákba szorult csemetéi.

A biblia tehát a mi viszonyaink mellett az iskola útján nem fog soha népszerűvé lenni, de még szószékről is hiába hirdetjük; a mi templomba járó közönségünk a hitszónoklatot csendes alattószernek tekinti és valljuk be magunk között — nem ok nélkül. Szónokaink nagyobb részét egy chablonszerint dolgoznak és ezeknek egy közös sajátsága van: az unalom.

Bocsásson meg, tisztelt uram, ezekért az őszinte igazságokért, melyek az ön ideális lelkének fájn fognak, de rám a tények sokkal inkább hatnak, mint a teoriák, én látok és hallok és amit látok, az szomorú és amit hallok, az lesújtó.

És látja, kérem, daczára ezen pessimistikus hangulatnak, én még sem mondok le az ön fényes álmairól, hogy a biblia valaha lecture-je lesz a művelt osztályoknak. Mint említettem, én is egyike vagyok azoknak a fiatal rabbiknak, kik ujabbban a bibliát fordítják. Megengedem önnek, hogy ez a bibliafordítás nem fog egészen megfelelni a célnak, elvégre bennünk csak a jóakarát volt meg és egy csomó theologiai képzettség, mely a bibliafordításra bátorított. De hát mért nem fordítják le önök, poéták a bibliát? Vannak hál' Istennek elegenden, ha jól tudom, Szinnyei szerint 39,376-an s bizonyára önök közül 15—20 poeta meg van áldva azzal a tehetséggel, mely a biblia klasszikus fordítására elegendő.

Naponta gyarapodni látom azoknak a poétáknak számát, kik elcélkozó helyet foglalnak el irodalmunkban s mégsem restelik a biblia egyes részeit feldolgozni, vagy alaphangulatot nem egy költemény megírására a bibliából meríteni. Álljanak össze önök, írók

és a miben mi papok kontárkodunk, teremtsék meg önök a magyar bibliát, mely páratlanul fog állni a nemzetek történetében, ha igazi költők vállalva, a legnagyobb ambícióval ültetik hazai nyelvünkre a szent könyveket. Azt hiszem, ez egy olyan vállalat lenne, mely erkölcsi sikert mutatna fel, büszkeségére a hazai zsidóságnak és nemzeti irodalmunknak.

Azt is tudom, hogy önök közül csak kevesen ismerik és tudják élvezni eredeti szövegben a bibliát, de hát itt vagyunk mi theologusok, a kik megkönynyítjük az önök munkáját, mi szívesen bocsájtjuk rendelkezésükre a szószerinti fordítást, alakítsák át a száraz verseket költői egyéniségük sugalata szerint és meglesz a magyar biblia. Mert ha azt akarjuk, hogy a biblia élvezhető lecture legyen, el kell tekintenünk minden theologikus szemponttól s a műfordítás alapelveit el kell fogadnunk azt a felfogást, mely más irodalmi művek átültetésénél az önök szeme előtt lebeg.

Higye el tisztelt uram, senki se örülne az uivilági bibliának jobban, mint mi papok és első sorban mi pap-fordítók, kik legalább addig, míg e terv megvalósulhat, egész erőnkkel próbálkozunk megmérkőzni a biblia szellemével, hogy legalább — valamit tegyünk. Mert mi papok vagyunk és nem poéták.

Maradtam őszinte tisztelője

Reverendissimus.

A »Hirsch-pincze« titka.

— Szenzációs leleplezés. —

Nálunk tán már feledésbe ment, de az öt világrészről azért még most is polypkaiokkal átölelő K a g a l titkaiba alaposan beavatott bécsi tudósítónk a következő világraszóló leleplező hirt közli lapunkkal:

Bécsben és Párisban — írja levelezőnk — egy pör megindítására tették meg az első lépéseket, minőhöz hasonlót nem látott még a század, sőt a minőt — merem állítani — nem ismer a világtörténelem.

Az ügy a Kagal és a hasonló, az egész világra kiható zsidó szövetkezetek benső emberei által rég ismert és féltékenyen őrzött bécsi **Hirsch-pinczék**, illetve ezek drága tartalma körül forog.

Hárommillió és nyolczszázezer frank, harminaznyolez, finom aczélsodronyból készített és két-két hatalmas pecséttel ellátott zsákban várja itt gazdáit, a kik már oly közel is vélték magukat a nagy kincshez, de a kiket egy váratlan fordulat messze-messze visszalök és köztük és a roppant zsákmány között új, áthághatatlan választófalakat emel, — a pör tárgyát épp ezek a hirtelen támadt választófalak képezik.

De kezdjük a kezdetnél.

Éppen ma, november 23-án telik be 3 éve annak, hogy a 11 hónapig és 5 napig (lehetőleg pontos akarok lenni) tartott tárgyalások után Bécsben létrejött a szerződés, melynek következtében még az nap éjjelén (hajnali 2 óraker) elindult a menet a Rothschild bankházból a Freudenaun tul levő és Hirsch báró tulajdonát képező földalatti raktárhoz (miket azóta a beavatottak csak Hirsch-pinczének neveznek). Az osztrák antiszemita párt 38 vezére (akkor csak annyian voltak, azóta jóval megsaporodtak) és a Kagalnak ugyannyi gabe-ja (különfélék ott a fokozatok, a gabe másodrangu főember, a fokozatok különben nagy titkot képeznek és elárulását rituális felnyársalással büntetik) 38 zsákkal a válucon (egyegy zsáknak a két végét egy antiszemita vezér és egy gabe tartotta) képezték a páratlan menetet. A gabék, köztük 2 hirneves galicziai csodarabbi a Szoharból és a Széfer-Halekutimból titkos kabalisztikus formulákat morzsolgattak, míg a teuton vezérek szörnyű zsidóellenes káromkodásokat hallattak, de a gabék meg nem ijedtek és a zsákokat el nem hányták, az antiszemitákat sem nyelte el a föld a kabalisztikus mondatok hatása alatt, hanem épen, egészségesen helyezték el a kincset (3.800.000 frank volt) a mélységes barlangba, hol minden zsákra ráütötték a Kagal nagy pecsétjét egyrésztől és a Schneider készítette, hirneves antiszemita stampigliát, másrésztől. A három vasajtóra 5—5 lakatot raktak és intézkedtek, hogy attól a percztől fogva mindkét részről vett, mérgezett törökkel és a legujabb Maxim-féle golyószóró revolverekkel felfegyverkezett örök éjjel-nappal észrevétel nélkül a pincze közelében czirkáljanak.

A pénz. — ki másé is lehetne? — Hirsch báró pénze, de odaszánta a bécsi antiszemitáknak, hogy kipusztítsák maguk közül — az antiszemitizmust.

Csak hogy ez nem olyan könnyű dolog.

Nem azért, mintha a hires vezéreket ropogós, vagy csengő, ragyogó argumentumokkal szent meggyőződésükből kiforgatni és más, az eddigivel homlokegyenest ellenkező, szint oly szent meggyőződésre téríteni valami nehéz dolog volna. Sőt ellenkezőleg. A nehézség abban állott, a mire különben maguk a becsületes vezérek utaltak, hogy tartottak tőle, miszerint, ha neszét veszik, hogy az antiszemitákat pénzzel vásárolják, kiszámíthatlan dimenziókat ölthet a kínálat, a mivel meg nem birkózhathának, ha mindjárt valamivel sűrűbben is teremnének a Hirsch bárók.

Hirsch bárót képviselő megbizottak kezdetben azt követelték, hogy a vezérek egyszerüen hagyjanak fel az antiszemitizmussal; maguk a vezérek ennél többet ajánlottak, azt t. i. hogy dühös philosemitizmusba csapnak át és utóbb Jellinek főrabbinál zsidókká lesznek. De csakhamar rájöttek, hogy sem az egyik, sem a másik mód nem vezethet célhoz. Ha elhallgatnak az

eddig vezérek, támadnak helyettök mások; ha philosemitákká és utóbb zsidókká válnak, annál rosszabb. Az apróbb istenek sejteni fogják a történeteket és hogy lekenyerezzék őket is, még vesztettebben izgatnának, mint elődeik.

Sokáig meghányták-vetették a dolgot, míg végre Bécs és Ausztria antiszemita világának dicsőséges fejei Hirsch báró részéről is elfogadott, sok éleselműségre valló kész tervvel állottak elő, melynek főfeltételei a következőkben kulminálnak.

Az antiszemita vezérek kötelezik magukat arra, hogy elkövetnek mindent, hogy a hol megvetették lábukat, ott látszólagos antiszemitizmusból az antiszemitizmust halálosan kompromittálják. A reichsráthban a landtagban, a gemeinderathban, klubokban és iskolákban, egyletekben és korcsmákban, a közpályán és a magánéletben úgy viselkedjenek, úgy beszéljenek és úgy cselekedjenek, hogy elébb-utóbb minden tisztességes ember undorral és megvetéssel forduljon el egy ügytől, melynek ilyen harczosai, ilyen képviselői vannak. Ha ezt elérték, Hirsch báró 3.800.000 frankot fizet a 38 antiszemita vezérnek és a báró köteles ezt az összeget már a szerződés napján letétbe helyezni egy olyan helyre, hol azt Kagal és Antisém egyaránt őrizheti.

Mikor Hirsch báró a fentemlített napon a Kagal 70 véne (mind kaftanban és straimliban) és az antiszemitaság színe-java jelenlétében a bécsi Rothschild palota dísztermében a szerződést aláírta, az antiszemita fővezér az örömtől és boldogságtól ragyogó arczeza még egyszer biztosította a bárót arról, mit már előzetesen ismételve kijelentett, hogy t. i. ők, a vezérek a pénzből egy fillért sem tartanak meg maguknak. Mint igazi népboldogítók a milliókat a nép számára szerzik, de a szétosztás fáradságát maguknak tartják fenn, mert ezt csak tisztakezű, becsületes és önzetlen emberekre szabad bizni. Hirsch báró egy pillanatig hamiskásan mosolygott és azt mondta: természetes, ments isten, hogy mást higgyen valaki. A vezérek erre meghatottan sorba kezet csókoltak és már menni akartak, mikor a báró egy pillanatra visszakérte a szerződést, liszta papirosra elebb leirt egy négyszoros klauzulát és kérte az urakat, nincs-e kifogásuk, hogy azt utólagosan a szerződésbe írja. »Tökéletesen egyetértünk vele,« felelték korusban, «csak kegyeskedjék azt a szerződésre rávezetni,« a mi azonnal meg is történt.

A vezérek becsülettel igyekeztek, hogy magukat a Hirsch-pincze féle kincsre érdemessé tegyék. Amit hirdetének árulás, beszédök rágalom, lehetetük gyűlölet, világuk hazugság. A mit cselekszenek botrány, a mire esküsznek alávalóság, a mire törekednek szentségtörés. A hazafias munkát mindenütt megakasztják, ócsárolnak, szidalmaznak minden dicsőt, minden szépet, minden emberit. Becsületesség náluk bünszámba megy, szerény-

ség és munka szerintök megvetendő léhaság, tisztesség, jellem kiirtandó fényűzés.

Működésük mellett fényesen bizonyít a »Verein zur Abwehr« hol a tudomány, a közélet kimagasló alakjai és száz meg száz állás, érdem és munka által kiváló ember szövetséggé alakultak, hogy a romlás, elvadás ellen óva, intve emeljék fel szavukat.

A társadalom javarésze ma már tudja, hogy az antiszemizmus társadalmi fekély, melytől őrizkedve őrizkednek.

Ezen eredmények folytán, mikre az antiszemita vezérek utalhatnak, azaz az irtózat folytán, melyet működésük a tisztességes elemekben szerte kelt, már-már biztosra vették, hogy a Kagal hírosága odaitéli nekik a rengeteg kincset, midőn azt a lesujtó hirt vették, hogy a klauzula, melyet Hirsch báró utólagosan vezetett a szerződésre és melyet ők akkor jóformán el sem olvastak, körülbelül el fogja ütni kezüktől a zsákmányt, mert a báró most ebbe a klauzulába kapaszkodva, a pénzt egyszerűen visszaköveteli. A megrémült vezérek erre bíróhoz, ügyészhez, jogtanácsoshoz futottak és előkészítik a bevezetésben említett világgraszoló pört, melyre persze a báró megbizottai is megteszik a szükséges lépéseket Párisban.

A klauzula, melyre Hirsch báró hivatkozik, ez:

A szerződésben kikötött összeg visszazáll Hirsch báró tulajdonába, ha az antiszemita vezérek nemcsak az antiszemizmust, hanem az osztrák hazát is kompromittálnák. —csi —sa.

Hírek.

— **A pesti hitközség választmányi ülése,** mely az új választásokat követte volna, úgy irtuk, hogy a lefolyt héten lett volna megtartandó. Wahrmann Mór elnök betegeskedése miatt azonban ez az előre jelzett gyűlés a múlt hétről kiszorult s csak e hét eseményét fogja képezhetni. Wahrmann jelzett enuncziatiói tehát szintén a jövő hétre maradnak.

— **A pesti hitközségi képviselőlet** működési körének kiszélesítése érdekében lapunk előző két számában megjelent felszólalások — mint jó forrásból értesülünk — nemcsak a választók zöménél, de az előljáróság nál is rokonszenyre talált. Sőt mondhatjuk, hogy a hitközség vezérei igaz örömmel vettek róla tudomást, hogy a képviselők munka-kört kérnek maguknak a hitközségi életben. A legközelebbi közgyűlésen maga az előljáróság részéről fognak indítványt tenni a képviselőtestületnek az osztályok tanácskozásába és működési körébe való bevonására vonatkozólag.

— **A fővárosi tanács rendelete.** Több oldalról a fővárosi tanácsnak a lefolyt héten kiadott egy rendeletére hívták fel figyelmünket, melyben a

főváros szolgálatában álló tanítók figyelmeztetnek, hogy a *törvényben előírt napokon kívül az iskolából kimaradniok nem szabad.* Bizonyos előzmények és történetek után, sokan azt hitték, hogy a tanácsnak ez a rendelete a zsidóhitű tanítókat és tanárokat akarja megakadályozni abban, hogy a zsidó főünnepeket megülhessék. Utána jártunk a dolognak és azt a megnyugtató felvilágosítást nyertük, hogy a rendeletnek legtávolabbról sincsen ilyen tendenciája, de vonatkozik azokra a tanítókra, kik számos katolikus ünnepen és félénnepen, melyek a törvényben az iskolaszünet napjai között felvéve nincsenek, az iskolában meg nem jelennek. Ami a zsidó főünnepeket illeti, azt a felvilágosítást nyertük, hogy a zsidó tanítóknak előzőleg csak jelentkezniök kell és a főünnepek alatt való távolladásuk tökéletesen igazoltnak tekintetik.

— **A vidéki zsidó anyakönyvvezetők** nagy része — mint a hozzánk érkező levelekből kivesszük, meg van rémulve az új miniszterelnök által bejelentett, az anyakönyveknek a világi hatóságok kezébe való átviteléről szóló törvényjavaslatról. Mivé legyenek — így panaszkodnak — ha elvesztik majd nehezen szerzett, jelen állásukat? A megijedt urak megnyugtatóra a következő tanácssal szolgálhatunk. Bármily csekély is a zsidó anyakönyvvezető fizetése, de ha addig, míg az említett törvényjavaslat következtében állásukat elvesztik, minden anyakönyvvezető csak némi kis pénzt takarít meg minden esztendőben, akkor is, ha ugyan addig magas aggkoruknál fogva önkényl meg nem válnak állásaiktól — szép kis vagyonuk lesz együtt és a megélhetés gondjaitól épen-séggel nem lesz mit tartaniok.

— **A hétről.** Az ország ügyeinek intézése — tudvalevőleg — liberális kezekbe került. A lobogót, melyet a vihar közepette begyöngyölgettek, ismét kedvező szelek dagasztják. Az ország élére Wekerle személyében olyan férfiú került, aki fokról-fokra jutott el a hatalom tetőpontjára és mindenestre hozott magával elegendő tapasztalatokat arra nézve, hogy méltányolni tudja minden rendű és rangu alárendeltek óhaját, kívánságát, jogos követelését. Az új miniszterelnök igyekezett is ilyen minőségét mindjárt első debutje alkalmával bemutatni. Az ő országos munkaprogramja kinek-kinek az igényeiről megemlékezett s így természetesen a zsidó felekezet, szinte esztendő óta vajudó ügyét, a receptió ügyét is felölelte. Amit e tekintetben mondott, az teljesen megnyugtató. **«A korona jóváhagyásával megállapított elvek alapján már el van készítve az izr. vallás receptiójára vonatkozó törvényjavaslat.»** Ez tehát teljesen perfekt dolog, melynek örömet az redukálja némiképp, hogy az elaborátum még mindig nem fekszik a ház asztalán. A jelek, melyek a miniszterelnök kijelentését kísérték, szintén nagyon biztatóak. A szakminiszter, Csák y gróf tudvalevőleg,

legszebb napjának deklarálta azt a napot, melyen az új kabinet a friss liberális szellemtől áthatott pártkörbe bevonult. A függetlenségi és 48-as párt részéről E ö t v ö s Károly a párt elnöke kijelentette, hogy »egészen megnyugszik abban, amit a kabinet elnöke az izr. vallás törvénybe iktatását és az izr. válásfelekezethez közjogosultságát illetőleg előterjesztett.«. Apponyi a kormány bemutatóján nem nyilatkozott ugyan a mi ügyünkben, s amit mondott is, abból liberális oldalról kissé megütközést keltő dolgokat magyaráztak ki, de f. hó 25-iki pénteki beszédével, melyről az egész liberális sajtó is mint epochális eseményről beszél, a liberális eszmék oldalára billentette a serpenyőt, s így attól a férfitől, aki Kassán az ot-tani rabbinál tett látogatása alkalmával egyenesen a receptio hívének vallotta magát, a mi ügyünk is csak a legjobbat remélheti. Felekezetünk törvényes elfogadása ellen egyedül a kicsiny 48-as párt vezére Ugron és a meglepetések szerzése iránt élénk érzékkel bíró Polónyi Géza beszélt, de ők sem oly hangon és nem oly értelemben, melyből az volna kiolvasható, mintha a zsidó vallás receptiója bennük ellenfelekre találna. A receptio ügye tehát elég kedvező auspiciumok mellett jelentkezett az új aerában, s ha a komoly szándék a kormány részéről megvan, — amiben nekünk kételkedni nincs okunk s az eddigi jelenségek után nem is lehet — bár vezércikkünk írója saját politikai pártállásából kifolyólag kissé tartózkodik az elismeréssel, mi felekezetünk ügyét illetőleg teljes bizalommal tekintünk a kormány magatartása elé. Tehetjük pedig ezt annál inkább, mert a kormányelnök, a demokraczia és tiszta liberalismus emberének vallotta magát s eddigi működésében — már rövid miniszterelnöki mézes hetében is ilyennek bizonyult. H.

— **Lichtenstein Ignác**, a még most is tápió-szelei rabbi, mint a »Dibré-Emeth« című berlini hittérítői lapban olvassuk — missionáriusi tevékenységét Hamburgban fogja megkezdeni (az ir-presbyteriánus térítő-társaság szolgálatában). Tápió-szelei hívei — és ezt most — becsületükre legyen mondva — a község és kerülete összes zsidó lakóiról állíthatjuk, alig várják az időt, hogy lelkeszüknek szivből gratuláljanak — Hamburgban.

— **Dr. Márkus Dezsőtől** a »Jogi Szemle« szerkesztőjétől, a kit jogászi elmeével és világossággal megírt jeles cikkeiről lapunk olvasói is előnyösen ismernek, most jelent meg nagyszabású munkájának, mely a felső bíróságok elvi határozatainak gyűjteményét adja, harmadik kiegészítő kötete. A lapok egyértelműséggel a feltétlen elismerés hangján emlékeznek meg a munkáról, kiemelik szerző gondos és fáradtságos működését, melylyel a polgári törvénykönyv híján gyakran tájékozatlan gyakorlati jogásznak utmutató, becses gyűjteményt szolgáltatott. A kedvező kritikák ritka harmónija annál inkább ki-

emelendő, mert dr. Márkus Dezső lapjában nem egyszer éles pengével dolgozott a jogászi korrupció ellen és így jóakaró kiméletelességre éppen nem tarthatott számot. V.

— **Katona-seminaristák.** Franciaországban a múlt éven törvénybe iktatták az általános hadkötelezettséget, melynek értelmében a papnövendékek is kötelesek katonai szolgálatot teljesíteni. — Bevonulás előtt a papnövendék - ujoncok templomaikban ünnepélyes istentiszteletre jelennek meg. A párisi Figaro tavaly hasonló alkalommal a katolikus és protestans seminaristák bevonulásáról írt, az idén pedig a rabbiseminaristákról — és ezzel kapcsolatban a rabbi seminariumról is — megemlékezik. A templomi ünnepély a rue de la Victorie-on levő zsinagogában folyt le péntek este, midőn testületileg megjelentek az zsidó seminarium növendékei rectoruk vezetése alatt és Zadoc Kahn, Franciaország grand-rabbinje nagyhatásu hazafias beszédet intézett a zászló alá vonuló ifakhoz. — A Figaro néhány érdekes megjegyzéssel kíséri az ünnepélyt. Első eset — ugymond — az új katonai törvény életbelépése óta, hogy a rabbi iskola is juttat némi contingenszt a francia hadseregbe. Négy fiatal ember került sorozás alá, egy nem felelt meg, három alkalmas volt a katonai szolgálatra: Manuel, Schwarz és Lévy urak. Az első Soissenba, az utóbbi, kettő Nancyba vonul be a helyőrséghez. Schwarz és Lévy urak elszászi származásuak, de hazafiasan kijelentették, hogy naturalisált francziáknak tekintvén magukat, nem formálnak igényt a hadmentességre. A kevésbé ismert rabbiseminariumról is elmélkedik a Figaro. Hosszú időn át — így szól — a zsidó vallás tanítói a talmud iskolák tanulói közül kerültek ki, hol a biblia és talmud ismeretén kívül mást nem sajátítottak el. Európában az első központi rabbiiskola Metzben alakult 1829-ben, mely 1859-ben Párisba tétetett át, a rue de Vauquelin 9. sz. alá, hol ma is áll kapcsolatban egy consistorialis iskolával. Hasonló seminariumok keletkeztek Berlin, Boroszló, Budapest, Ramsgate, Padova és New-York városában. A 9 francia és 3 algiri consistorium mindegyike alapítványi helyet tart a rabbi seminariumban, melyet csak a héber tudományokban koszorús (baccalaureatus) tanuló nyerhet el. Évenként körülbelül még 12 elszászi, többnyire rabbi-családo' sarjai, látogatja a seminariumot. A rabbi oklevél kétféle: közönségs- és főrabbi (commun et grand rabbin) oklevél. A tantárgyak természetesen azonosak más seminariuméival, itt még van ezeken kívül egy szavclati kursus is, melynek tanára Riquier. Érdekes felemlíteni, hogy a tanár nem mind rabbi, se nem zsidó. A többi között a philosophia tanszék kinevezett tanára Rabier (különben a középiskola-ügy igazgatója a tanügyministeriumban), a kit azonban Lévy-Brown ur a Louis-le-Grand gymnasium tanára helyettesít. Lelkes hangon dicsekszik a Figaro,

hogy a külföld előtt mily nagy hirben áll a párisi iskola, Belgium, Svájc csak francia rabbit alkalmaznak, Svédországban és Corfuban most fognak egyet-egyet beiktatni.

— **A pesti hitközség órarendi értesítője**, számot ad arról a kiváló nagy feladatról és munkáról is, melyet az ország első zsidó testületének a tanügy terén kell végeznie. A folyó tanévben nem kevesebb, mint 13,509 kisebb nagyobb növendék vallásos életének gondozásáról kell a pesti hitközségnek gondoskodnia s e mellett 1045 fiu és leánytanuló általános ismereteket is a községi iskolákban nyer. Az óriási munkát 51 tanár és tanító végezi még pedig összesen 1134 órán, amiből átlag egy-egy tanóra 22 óra, tényleg azonban egyikre másikkra 36 óra is esik. Ha a tanórák közül a világi ismeretekre fordított 348 órát levonjuk, úgy látjuk, hogy 886 órát fordított a hitközség heterkint vallás-tanításra. Ebből talmud-tórára 21 és a héber iskolákra 12 óra esik. A népiskolákban (8957 tanulóval) 541, a polgári iskolákban (2054 tanulóval) 90 órát és a középiskolákban (2237 tanulóval) 122 órát fordítanak vallás-tanításra. A tananyagról a speciális órarend értesítő természetesen nem nyújt felvilágosítást, azt az anomáliát azonban megtaláljuk benne, hogy az e g y s é g e s tanterv mellett még a hitközségi fiuiskola egy párhuzamos osztályában a II-ban, az egyikben 9, a másikkban már csak 7 órával szerepel a vallástani anyag. Másrészt a téli hónapokra való tekintettel nem találjuk helyén valónak azt, hogy az elemi iskolákban vallástani óráként szerepel a 8—9 órai időköz. A köz és más felekezeti iskoláknál ez a körülmény még csak menthető volna, mert ott az intézkedés joga nem kizárólag a hitközség tantestületé, de a felekezeti iskolákban — ahol pedig a legsűrűbben találkozunk evvel a viszássággal, — teljesen érthetetlennek tartjuk, mert midőn elég gyakran emlegetik mostanában, hogy az elemi iskolákban a téli hónapokban a diligentiák köztétét át kellene helyezni 9 órára, akkor bizonyára a pesti hitközség tanfériai előtt sem ismeretlen azon körülmény, mely a 8—9 óra közti tanítás sikereit kockáztatja. Reméljük, hogy a bajon — még van idő rá elegendő — hamarosan segíteni fognak és jóakaratu megjegyzésünket nem fogják félramagarázni azok, akiknek működése iránt a vallásitanítás belterjesebb tétele következtében különben teljes elismerésünkkel szívesen adózunk.

— **Szegény gyermekek felruházása.** A pesti hitközség, az eddigi szokástól eltérve, gyöngéd módot választott egy szokásos és jelentékeny jótékonyasága megvalósítására. Körülbelül 600 szegény iskolás fiu és leány felruházása okoz most a jótékonyasági ügyosztály vezetőjének nem mindennapi gondokat, mert most nem egyszerre kapják meg az apróságok a szükséges ruhá-neműeket, hanem successive ki-ki aszerint, amint égetőbb, vagy kevésbbé égető szükség nála a téli meleg ruha. Ez okból az ugynevezett kiosztási ünnepély is

elmaradt az idén, amit a szemérmes szülők csak oly szívesen vesznek, mint amily jótékony hatása lesz ennek a gyermekek fogékony szívére. Emellett az ünnepelés muló fellobanása helyett hálakél a gyermekek szívében jötevőik iránt. Megemlítjük ez alkalommal, hogy az idén a zsidó tanítóképző arra raszoruló növendékei is részesülnek a hitközségi jótékonyaság méltányos figyelmében.

— **Izrael története** czimmél megjelent a pesti hitközség vallástani iskolakönyveiből a II. kötet, mely a zsidóság történetét a honfoglalástól az első templom elpusztulásáig öleli föl. Szerzője Stern Ábraham tanár. Az olvasmányokkal, héber szövegű szentírás szemelvényekkel és nyelvi magyarázatokkal ellátott testes kötet egyszerű átlapozásra is kiváló munkának tetszik. Az 1 frtba kerülő kötetnek bővebb ismeretét egyik közelebbi számunkra halasztjuk.

— **80,000 frt.** Sichel Jakab, volt prágai tanár, ki mostanában halt meg, jótékony czélokra 80,000 frtot hagyományozott.

— **Halálozás.** Érdemes és a közéletnek becsült alakja tűnt le a szintérről A u s p i t z Mór földbirtokos, s Pestvármegye bizottsági tagja személyében, aki f. hó 25-én 73 éves korában elköltözött az élők sorából. A jótékony és vallásos életű férfit neje és szintén jelentékeny társadalmi állásu öt fia és egy leánya gyászolja.

— **Esküvő.** K a l m a r Sándor, hatvani kereskedő e héten mennyezet alá vezette Gerő Károlynak, a rokonszenves és kedves színműirónak nővérét, Paulát, kinek názzasszonyaként Rákosi Szidi, a nemzeti színház ismert művésznője szerepelt. A fiatal párhoz W e i s z b u r g Gyula dr. fiatal rabbi intézett csinos beszédet.

— **A fővárosi VI. ker. jótékonyasági-egylet** f. hó 23-án tartotta meg első választmányi gyűlését új elnöke Krausz Izidor dr.-né Wahrmann René lakásán, ahol ez alkalomból annyian gyűltek egybe, hogy a vendégszerető elnöknek tervei szinte szükeknek bizonyultak. Krausz dr.-né mindenekelőtt üdvözölte vendégeit, köszönetet mondott eddigi buzgalmukért és továbbra is szíves támogatásukat kérte a jótékonyaság munkájához. A választmány nevében R a d o c z a János válaszolt, aki az elnökasszony választást az emberszereret és jótékonyaság győzelmeként jelölte meg, mely az egyletet a legszebb reményekkel biztatja. Ezután felolvasásra kerültek a távolmaradottak kimentő levelei. A n d r á s y Gyula gr. a ker. képviselője igazolta távolmaradását és leveléhez 100 frtot csatolt az egylet számára. Az elnökasszony ugyanez alkalommal 400 frtot ajánlott fel és mások is kisebb-nagyobb adományokat jelentettek be. S z á s z i Lajos kuriai bíró a VI. ker. iskolaszéki elnöke arra hívta fel a választmány figyelmét, hogy a kerületben közel 5000 gyermek vár téli ruhára, s ezeket tanácsos volna decz. 8-ig kiosztani. Az elnökasszony ez

irányban megnyugtatta a felszólalót, tudatta, hogy a felruházási munkálatok már tolyamatban vannak. Miután még T e n c z e r Pál ajánlatára elfogadták, hogy az egylet javára jövő január első napjaiban bál rendeztessék, a választmány a legjobb hangulatban szétoszlott.

— **Kohn dr. érsek esete előző kiadásban.**

Az olmützi herczeg-érsek nem az első zsidó származásu ember a magas egyházi polczon. Egy külföldi lap azt írja, hogy W a l s c h dublini érsek szintén — szemita származásu. Walsch, dublini érsek apja fiatal korában vándorolt ki Londonba és zsidó rokonai még most is élnek Posenben.

— **Orosz zsidók — Indiában.** Az orosz földönfutók mind nagyobb csoportokban szállanak partra Indiában, különösen pedig ennek kikötő városáiban. Bombayban, Kalkuttában, Madrasban, Singaporeban, Rangonban stb. már egész kis orosz zsidó kolóniák keletkeztek.

— **Francia Congóból.** Lippmann M-t, ki eddig francia Congóban a belügyek osztályfőnöke volt, ugyanide departemens igazgatóvá nevezték ki.

— **Virchov-ellenes tüntetés** lett volna a kedvére néhány berlini antiszemita egyetemi hallgatónak. A liberális gondolkodásu, világhírű tanárt f. hó 18-iki előadásán meg akarták zavarni, ami nyomban ellentüntetésre adott okot. Virchov erre avval főzte le izgága hallgatóit, hogy kijelentette, miszerint olyan embereket, akik tudományos felolvasásokat politikai tüntetésekre használnak fel, — hallgatóinak nem tekinthet. E szavai folytán 8—10 diák elhagyta a tantermet, a több százra rugó visszamaradtak pedig szívélyes ovatiókban részesítették.

— **Jellemzésül.** »Dahn Felix az antiszemitizmusról« czimen mult héten egy hírünk jelent meg, melyben az ismert német poétának és tudósnak a Kreuzzeitung ellen való ripostjáról irtunk. Ugyane tárgyban Dahn a Zeitung d. Judenthums szerkesztőségéhez is intézett levelet, melyben többek közt így szól: Ez a költött dolog (a Krzztg. Diest-Daber féle cikke) élénken fölháborított; legbensőbb barátaim között vannak zsidók, kiket én ismerőseim között a legderekkabb embereim közé sorolok. Már hogy tudnék én az ezekkel való érintkezésről lemondani?« A német antiszemiták, akik Dahnnal szerettek eldicsekedni, a nyilatkozat olvastára bizonyára a tuczat emberek közé degradálták őt.

— **»Isten áldása Kohnnal.«** A Deutsches Volksblatt ilyen czimen cikket irt »Kohn zsidó ivadék« olmützi érsekké történt választása ellen s e közben olyan glossákat eresztett utnak, melyen miatt a lapot konfiskálták.

— **Kedélyeskedő »népbarátok.«** A reichenbergi városi képviselő testület felosztatásának az osztrák képviselőházban Lueger részéről történt taglalása alkalmával Schneider a bélyegző hamisító mechanikus

erre a közbeszólásra ragadtatta el magát: »Igen, hogy az urak megint lophassanak!« — Az elnök akkor azon melegiben megróttá az »erkölcsös« Schneider urat, hanem a reichenbergiek evvel nem érték be és egyik ottani vezetőjük, aki Schönererrel együtt fujja a német nemzeti követ, az antiszemita »Deutsche Volkszeitung«-ban ilyenképpen nyilatkozik: »Mi küzdünk a reichenbergi liberális párt hivei ellen, de az eszünkbe sem jutott soha, hogy ezen férfiaknak a községi vagyon kezelése körül való becsületességét kétségbe vonjuk. Ennélfogva a községünk keretén kívül álló embertől gyáva és alávaló rágalom ilyen az immunitás védelme alatt kibőfentett közbekialtással olyan férfiak becsületét beszenyezni akarni, akik ellen, bár mi, a közvetlenül érdekelték — mint politikai ellenfelek — küzdünk, de személyes becsületüket soha kétségbe vonnunk eszünkbe sem jutott. Gyűlöljük a gyáva és gonosz denuncziatiókat bárhol jelentkezzenek is; de azért nem szabad és ne is hivalkodjék egyetlen denuncziáns se, hogy ellenmondás hiányában az ő eljárása nálunk, — egy becsületes emberekből álló pártnál (!) — helyeslésre talált.« — Ilyen szépen falják föl egymást a nép 13 próbás »barátai«, ami sokkal okosabb dolog tőlük, mintsem ők azt gondolják.

— **A jövő nemzedék.** A hivatalos lap folyó hó 17-iki száma közzétette azoknak névsorait, akik a lefolyt tanévben kitüntetéssel vizsgáltak felsőbb tanulmányaikból. E kitüntetésből érdekesnek tartjuk kiemelni, hogy a budapesti egyetemen az első alapvizsgát 27-en, a másodikat 12-en és a jogtudományi szigorlatokat 17-en tették le kitüntetéssel. Közülük az első csoportban 9, a másodikban 6 és a harmadikban is 6 zsidó akadt. Az arány tehát a fővárosban elég kedvező felekezettünkre nézve s ugyanilyenek látszik a kolozsvári egyetemen és a vidéki jogakadémiákon is.

— **Kitüntetés.** Licce J. Adut-t, a bécsi török ref. hitközség elöljáróját Abdul Hamid szultán a Medjidje-rend tisztjévé nevezte ki. A kitüntetett a legrégibb és legjótékonyabb török zsidó bécsi családból származik s miní a szegények atyja s a török chevra elöljárója ezen instituciók, valamint hitközségei viszonyainak rendezése körül jelentékeny érdemeket szerzett. A török szultán kitüntetése humánus és más téren tanusított működésének elismerése.

— **Lorm Hyeronimus,** az ismert vak és süket német poéta, szülőföldje fővárosában új művet rendez sajtó alá, melynek czime: Die Muse des Glücks und Moderne Einsamkei, zwei Beiträge zur Lebensphilosophie.

— **Ovatio.** A brünni keresk. és iparkamara f. hó 12-én szép ovatiókban részesítette elnökét, G o m p e r z lovagot, akit ő felsége, mint említettük, az urakházának tagjává nevezett ki. A magas kitüntetést S c h o e l l e r lovag alelnök méltatta, még pedig ugy

hogy annak fénye a testületet is érte, melynek Gomperz elnöke. A kitüntetettnek kamarai működését Heinbr. kormánybiztos statthelterei tanácsos méltatta. A szives üdvözlések után Gomperz meghatottan vett búcsut a kamara megbizásából viselt képviselői állásától.

— **A milleniumi kiállítás** ügyében vasárnap megalakult a fővárosi iparosok bizottsága. A lipótvárosi kaszinóban egybehitt nagy gyűlést a mozgalom megindítója m. Krausz Lajos vezette, akit Maklár Gyula indítványára a mozgalom részesei véglegesen megválasztottak elnökükké. Az intéző bizottság többi tagjai közül minket a következők névsora érdekel: Ballai Lajos dr., Boros Sámuel és Gelléri Mór jegyzők, az előkészítő bizottság tagjai közül pedig ezek: Bachruch Károly, tóvárosi Fischer Ignác, Fischer József, Grünbaum Miksa, Herz Zsigmond, Kramer Sámuel, Neuschloss Emil és Tiller Samu.

— **Szép elismerés.** Ma utner Ödön budapesti ismert nagykereskedőt a bolgár fejedelem a földművelés és kereskedelem terén szerzett érdemei elismerésül a bolgár nemzeti rend tiszti jelvényével és fejedelmi szállítói czimmal tisztelte meg.

— **Uj operette.** Konti József »Razetta« czimmal új operettet írt, melynek szerepeit a népszínházban a héten osztották ki.

— **Az antiszemitizmus ellen** a berlini szocialdemokrata pártgyűlés vita nélkül fogadott el egy kárhóztató rezolútiót.

— **A weimari nagyherceg köszönő levele.** A sachsen weimar eisenachi zsidó hitközségek a weimari nagyherceget és nejét feliratilag üdvözltek arany lakodalmuk alkalmából. Az uralkodó e kedveskedésre igen szép levélben válaszolt, melyből adjuk a következő sorokat: »Ez az okmány (a felirat) époly értékes mint művészi köntösbentudatja Velünk a hűségés ragaszkodás és alattvalói szeretet meleg kifejezését. És valaminthogy Mi országunk minden lakóját felekezeti különbség nélkül öleljük magunkhoz, éppoly örömmel tölt el Bennünket a hűségnek népünk köréből érkezett minden nyilatkozata. Eme örömnkről szivesen értesítjük a zsidó hitközségeket«.

— **Zsidók a glasgowi érsek előtt.** A glasgowi érsek, mint Londonból jelentik, e hó első felében ülte meg papi működésének félszázados évfordulóját, mely alkalommal a zsidó hitközségnek rabbijából és több előkelő tagjából álló küldöttség útján tisztelgett az ünnepelt előtt. Szónokuk Simon városi tanácsos üdvözlte az érseket és községe nevében a jubilansnak olajfestésű képét és üdvözlő feliratot nyújtott át. A felirat szövegéből érdekesek a következő sorok: »Nem mulaszthatjuk el, hogy ez alkalommal kifejezésre ne juttassuk nagyrabecsülésünket azon bölcs és kath. szellem előtt, mely az ön működését mindenkor olyan kiválóan jellemezte. Önt mindig az igazi

emberszeretet fenséges eszméi hatották át és a nemzetiségre és felekezetre való tekintet nélkül is mindig kész volt minden jó ügyet előmozdítani. Mindenkör részt vett azon fontos kérdésekben, melyek a népnek erkölcsi és társadalmi jólétét illették és különösen hálával emlékezünk szorongatott orosz testvéreink érdekében tett komoly felszólalására, valamint nemes törekvéseire, melyekkel ezeknek nyomorán és szenvedéseim gyekezett enyhíteni.«

— **Országos lelenczház** van a fővárosban alakulófélben. Az ez ügyben m. vasárnap gyűlésező érdeklődők a mozgalom vezetésére megalakították az igazgatóságot és választmányt. Ezeknek tagjai közül olvasóinkat közelebről a következők érdeklík: A igazgatóságból: Tenczer Pál alelnök, Grósz Sándor dr., Mezey Mór dr., Scherman Adolf dr., Hüvös József ügyvéd ig. tagok; Faragó Gyula titkár, Herzog Péter pénztáros. — A választmányból; dr. Ágai Adolf, dr. Adler Zsigm., Adler Gyula, zalai Baronyi Arthur, dr. Bródy Lajos, Balázs Mór, Bischitz Mór, Bloch Arthur, Csillag Máté, Deutsch Jakab, hatv. Deutsch Bernát, Ehrlich Mózes, Ehrlich Gusztáv, Eckstein Bernát, Fürst Jakab, Feld Zsigmond, tóvárosi Fischer Ignác, dr. Frenkl Sándor, dr. Frischman Gyula, dr. Fuchs Mór, Faludi Gábor, dr. Feleki Hugó, dr. Friedman Bernát, dr. Fülöp Károly, Fenyő Sándor, dr. Gonda Ignác, Gerő Viktor, dr. Gruber Lajos, bud. Goldberger Samu, Guttman Gyula, dr. Glück Samu, Gomperz Károly, Grósz Mór, dr. Heltay Ferencz, dr. Hartman Sándor, Herzfeld Samu, dr. Halász Frigyes, haraszi Jellinek Henrik, Kohner Ágoston, megyeri Krausz Lajos, Kaschnitz Gyula, Karsay Albert, Kornfeld Zsigmond, Kormos Alfréd, Körössy József, dr. Kern Tivadar, dr. Kiss József, dr. Löw Tivadar, Landauer Ign., dr. Lantos Emil, dr. Molnár Jenő, Mandl J. Ignác, dr. Murányi Ármán, Machlup Ede, Neuschloss Marcel, dr. Neuman Ármán, dr. Pollák Illés, Rákosi Viktor, dr. Steiner Samu, dr. Szirmay Richárd, dombóvári dr. Schulhoff Géza, dr. Szörényi Tivadar, dr. Svartcz Gyula, dr. Szeghő Kálmán, Schlesinger Ignác, dr. Schusny Henrik, dr. Szegvári László, Sternberg Adolf, dr. Stamberger Ferencz, Svarecz Hugó, Strasser Izidor, dr. Tolnay Lipót, Tiller Samu, dr. Tatay Adolf, erényi Ulmann Imre, Vészi József, Volfner Laj., Vellisch Alfréd, dr. Vándor J., dr. Weinman Fülöp Zimmermann Bernát.

— **Asszonyi nyilatkezat az antiszemitizmusról.** Stolle Róza tanácsosné Mamroth Hansnál Berlinben röpiratot adott ki e czimen: »Az antiszemitizmus a hívő kereszténység világitásában«. A »minden porcikájával keresztény dogmatikus állásponton álló« urnő a »zsidók ellnségeinek szeretet nélkül való működésében nagy súlyos vétket lát«. Gyűlölséget, boszút és minden gonosz szellemet földidéznek az antiszemitizmussal — mondja a szer-

zónó, aki igen sikerülten czáfolja sorra az antiszemita közkeletű szólásmódját; »ámbar — mint állítja csak kis agyvelejű és hiányos logikájú nő.« A művecskében különben oda konklunál, hogy az antiszemita csak a social-demokraták kezére játszanak. (Ohó!)

— **Ruhaosztás** Érsekujvárról közlik velünk, hogy az ottani nőegylet f. hó 20-án 44 szegény iskolásgyermekeket látott el téli meleg ruhával. A felruházás körül Klein Abrahámné elnökasszony, Adler Módrné, Latzkó Adolfné, Adler Regina, Stux Mariska, továbbá Richter rabbiné és Fürth tanítóné szereztek érdemeket.

— **Irodalmi egylet.** Lipcsében f. hó 2-án egy zsidó irodalmi egylet alakítása tárgyában népes gyűlékezetet tartottuk. A tanácskozók kimondták az egylet megalakítását.

— **A Majláth ösztöndíjak,** melyeket az elhunyt országbíró kiténtetéssel promoveált juris doktorok jutalmazására rendelt, az idén kerültek első ízben kiosztásra. A 4 ösztöndíj közül, melyeket a közoktatásügyi miniszter Majláth József gróf esztergomi főispánnal együtt ítélte meg a folyósításra, egyet egyet E i s l e r Zsigmond dr. és M a n d l Sándor nyert el.

— **Az Athenaeum naptrai.** Az Athenaeum következő most megjelent naptárait küldte be: Az Athenaeum nagy naptára. Ára 1 frt, Zóna naptára Ára 25 kr, Dalos nép naptára. Ára 30 kr, Kossuth naptára. Ára 30 kr., Petőfi naptára. Ára 30 kr. Kalandos mese naptára. Ára 20 kr. és Magyar Földmívelők naptára. Ára 80 kr., különösen az első helyen említett hasznos könyv a többiek is mind gyakorlati értékűek.

— **Rothschild Alfonz br. — a ki nem keresztelkedett.** A minap azt jelentették a napilapok, hogy egy párisi értesítés szerint Rothschild Alfonz br. nő áttért volna a kath. hitre. E hirt a P. Ll. páriszi levelezője most megczáfolja. A kérdéses közlemény szerint maguk a francziák sem hittek ebben a mesében, ámbar Beauvais püspöknek, a franczia akadémia egyetlen lelkész tagjának tudták be az — aquisitiont, A teljesen légből kapott hírlélés abban a lapban jelent meg, mely nemrégiben ugyanilyen szavahihetőséggel bocsájtotta világgá az egyházellenes W e i l Sándor eloccpálását. Pedig ez a Weil Sándor 85 éves kora során évről-évre azt prédikálja vastagabbnál vastagabb, még pedig saját kiadású könyveiben, hogy egyedül a zsidó vallás az üdvözítő. Buzgalmában a zsidó vallás iránt annyira ment, hogy még a párisi zsidó konzisztorium is rosszalja a harczot, melyet a katholicizmus ellen hirdet. Ennél fogva nagyot nevettek a Weil ki térésére vonatkozó híren és midőn

néhány nap múlva Rothschild Alfonz bárónéról ugyanez a hír volt olvasható, a beavatott körökben azt beszéltek, hogy Weil boszúból fölültette az illető lapot. Mikor az ujságírókból álló irodalmi társaságban ezt az apercut elmondották, akadt köztük olyan, aki nagyban erősítette, hogy néhány héttel ezelőtt látta a bárónét férje és fia kíséretében sétálni. Ez a hosszunap előtti estén volt s az egész Rothschild család akkor jött ki a rue-la-viktoriei zsinagógából és tekintettel az ünnepre, a rue de Florontinig vezető hosszú utat (ahol palotájuk van) gyalogszerrel tették meg. Aztán meg az is köztudomású, hogy a bárónó szívesen jár az említett zsinagógába, és őszinte bámulója a nagyrabbi szónoki képességének. A szóban forgó irodalmi társaság referense ugy látszik igen jól van informálva, mert a frankfurti Rothschild - házból származó Alfonz báróné, szinte teljes lehetetlenség, hogy szakítson a familiája tradíciójával, melyek éppen a frankfurti házban találtak a lehető leghivebb követőkre.

— **Stöcker ur nyilatkozatai.** Jules Huret ur a Figaro — természetesen a párisi — munkatársa és e mellett szenvedélyes interwiewoló, többi közt Stöcker urral, az ismert antiszemita agitátorral is folytatott beszélgetést a függő sociális kérdések megoldásáról. Készséggel felelt meg ennek Stöcker és megjegyzései közt sok az érdekes. Az interwiewoló ama kérdésére, vajjon a sociális bajokat némileg megjavítja-e az antisemitizmust, Stöcker ennél felelt. Különben ő (s itt hivatkozik irataira, beszédeire.) sohasem gyűlölte a zsidó fajt és vallást, csak a zsidó capitalizmust; elismeri, hogy a zsidóság az ó-testamentum népe, az apostolok is azok, csak Jézus nem Hjah, egy nagy bajunk van . . . nem vagyunk keresztények. Kész a magyarázat. Sohasem állította, hogy a zsidó ritus keresztény vért követel, de a Keleten volt diplomatak (?) előadásaként határozottan hangsúlyozza, hogy a fanatikus és labonás zsidók követnek el gyilkosságot, hogy keresztény vérről éljenek . . . (Résumé) Ám a Kelet e dolgai nem indokolják a német antisemitizmust? Nem, ennek létet adott a német-franzia háború után beállott társadalmi zűrzavar, zsidók kezébe került a rengeteg hadisarc, az ipar, a kereskedelem és (horribile dictu) a sajtó, ez tette őket elbizakodottakká, sőt hazafiatlanokká (!) Mily szereket kellene alkalmazni a zsidóság ellen? Semmit, csak fejüket lenyomni, hogy a kereszténységet békében hagyják. Pénzüket, nevetségessé! csak azt akarom, hogy ne üzenek vele gonosz manipulációt. Aztán, akadályozzák meg abban, hogy a morális világot megdöntsék; hallgattassák őket, midőn a haza, a vallás, az erkölcs szép eszméit igyekeznek lerombolni. De hisz a socialisták is ezt akarják! Igaz, ők azok a socialisták! S kik a vezérek! Liebknecht, Singer, mindannyian zsidók! Elődeik Lassale, Marx szintén

zsidók! Hiszi-e, hogy a socialista mozgalom zsidó mozgalom? Látom, hogy az államban zsidók kerekednek felül. Látta-e valaha, hogy socialista megtámad zsidót? Ugye soha! Sic pastor Stöcker locutus est.

— **Nemes bosszú.** Itthon nem méltányolták eléggé előkelő művészetét, hát külföldre ment. Régi szokás ez már nálunk! Ivánfy Jenő, a kolozsvári nemzeti színház volt érdemes tagja, most idegenben, Párisban folytatja színművészeti tanulmányait; innon pedig tavasszal Londonba indul. Hazájáról, nemzetéről természetesen nem feledkezik meg, most is a magyar színészet ügyét szolgálja. Hazai színészetünkről még nem jelent meg oly objectiv kritika, mint épen Ivánfy Jenő tollából a Monde Artiste Illustré — a legelőkelőbb francia művészlap hasábjáiba. Czikke épen kapóra jött: a nemzeti színház bécsi vendégszereplése után és a kolozsvári színház 100 éves fordulója alkalmával.

— **Györgyné Zsófia** asszony vendégszerepelt operában. A művésznő, ki szül. Áltstock-leány, az imént tért vissza Olaszországból. hol több időt töltött tanulmányozás czéljából. Meg is látszik ennek hatása, úgy hangjában, mint művészetében. Első este Erzsébetet énekelte a Hunyadi László operában, ehhez méltó és hasonló művészi alkotása volt Borgia Lukréczia, mit Jenő főherczeg is végignézett.

— **Halálozás.** A szegedi színház egy kipróbált oszlopos tagja szállt sirba a héten. Kertész Gyula Halálát özvegye — ki szintén tagja a színháznak — és két serdületlen leánya siratja.

— **A Hirsch br.-féle galicziai alapítvány** elnökévé a f. hó 16-án megtartott kuratoriumi gyűlésen G u t t m a n n Dávid lovagot, az ismert emberbarátot választották meg.

— **Diplomatiai carriéré.** Hollandia konzuljává Jeruzsalembe G r a o r y dr., ki most d'Arbella dr. nevet visel, nevezték ki. A kinevezett udvari orvos volt a zanzibári szultánnak, majd a jaffai zsidó kolóniának és végül igazgató orvosa volt a szentföldi Rothschild-féle kórházaknak. A tavasszal Magyarországból nősült és Schwarz dr., volt palesztinai kórházi főorvos nővérét vette feleségül. Eredeti neve Amtzilaski és születési helye Pallava Oroszországban. Pályafutását mint borbélylegény kezdte s azóta szorgalommal és iparkodással annyira felküzdötte magát, hogy immár Hollandiának a szultán által is megerősített szentföldi főkonzulja.

Colombus-szobor. A »Chicago Herald« kablesürgőnye szerint a chicagói kiállításra egy remek Columbus-szobrot várnak, melynek készítője Beer szobrász. Erről a Berről és művéről ez alkalommal Henry Heynie bővebb ismertetést ír, melyből reprodukálásra a következőket válogattuk ki: A kérdéses szobor a plasztika szempontjából egészen új Columbus

Kristofot tüntet fel, egyebekben azonban összevág azokkal a képekkel, melyekből az újvilág fölfedezőjét ismerjük. A számbavehető hitelességű négy kép közül (a madridi tengerészeti ministeriumé, a Capriolo-féle rézmetszet eredetije, a milanoi Suardo Bertalané [Orchi gr. gyűjteményében Comoban] és a velencei iskolabeli Lotto Lorenzoé) Beer Columbus arcához a Lottó-félét vette modellül, melynek fénykép-másolatát Mason, az Egyesült Államoknak Majna m. frankfurti főkonzulja, ismert hirlapíró, bocsájtotta rendelkezésére. A szoborról Moor Humplarry, a külön amerikai festő, egész elragadtatással nyilatkozott: Remekmű — ugymond — mely méltó a nagy tengerészhez, méltó a művészhez, ki készítette. A felfogása fölséges és meg vagyok győződve felőle, hogy meg fogja növelni a dicsőségét és elismerését annak a művésznek, aki megteremtette. A remek szoborról a Cultin-czég 5-féle nagyságu bronzmásolatot küld a chicagói Columbus-kiállításra. A mű ismertetője azt ajánlja a Heroldban, hogy az amerikaiak rendeljék meg a művésznél a szobornak 48 láb magas példányát. — Beer osztrák születésű. 3 évi Rómában töltött tanulmányi idő után 1876 ban Párisba került. Az 1878 és 89-iki kiállításokon ő készítette az osztrák-magyar, facadok sulpturális decoratióit. 5 évvel ezelőtt francia állampolgárrá lett. Eddigi működését több száz mellszobor hirdeti, melyekben a női formák ábrázolása iránt is ritka jó érzéket árult el. A »statuettes fontaisistes«-t, melyeket Grevinnel együtt készített, Európaszerte ismerik. Közülük jelesebbek »Dürer Albert gyermekkorában« (a berlini National galeriesben) Tegethoff mellszobra (a bécsi belvederben) és Michel Angeló (a nevyorki muzeumban).

— **Millaud Albertről,** a Figaro világhírű humoristájáról, kinek elhunytát jelentettük, most a következő adatok fekszenek előttünk: Millaud isten kegyelméből való zszurnaliszta volt, aki bár jelentékeny részt vett a napi sajtó lázas munkálataiban, meg tudott maradni az irodalmi színvonalon. Apja, Mózes a Petit Journal alapítója volt s részben ez az oka, hogy az alig 17 éves Millaud — már fölcsapott ujságírónak. 20 éves korában apja vidékre küldte, hogy a Mayer Arthurral, a Gaulois főszerkesztőjével a Petit Journal terjedését előmozdítsa. 23 éves korában Fantaisies de Jeunesse cz. verskötete jelent meg. Napi politikai kérdésekről írt pezsgő szatirájú verseivel szerezte meg legelső sikereit a párisi sajtóban és pedig előbb a »Paris Journal«-ban, később a Figaróban. A hetvenes évek kezdetén a Figaróban szellemes parlamentári referendáival tünt fel s lapját a lehető legkapósabbá tette. Színházi bohóságával is bámulatos sikert ért el. A Liti, Niche, Madmoiselle Nitouche nálunk is ismert darabján és számos operettszövegein kívül nagyobb feltűnést La femme a papá, Le peche Veniel és Paulus-sal keltett. Judic asszony rengeteg

sok sikert köszönhet Millaud szellemességének, két színház az ő darabjaiból élt és ő maga is sokat keresett darabjaival, melyek diadallal járták be Europa színpadjait. — 5 éve már, hogy neuralgikus arczfájdalmi miatt visszavonult a párisi élet zajától. De a tollat azért le nem tette szinte utolsó órájáig. Tüdőgyulladás tette egészen tönkre a sok gyógyszeről amny is megrongált szervezetét. Halála előtt 5 nappal látott utolsó dolgozata napvilágot a Figaro!-an és egy új darabjának első előadásától csak néhány nap választotta el. Halálos ágyán kérte, hogy temetését és új darabjának előadását ne hagyják egy napra összeesni és a becsületrend lovagjának különben kijáró katonai végtisztességek nélkül kísérik örök nyugalomra. Az apró, vörös képű emberke csak 48 évig élt, de az örökké pezsgő szelleme és csiklandó humora hosszú időkre túli éli őt.

A pozsonyi zsidó hitközség ünnepei I. Ferencz koronázásakor,¹⁾

— Történelmi adalék. —

A többi ünnepek közt, melyeket Ő Felsége megkoronáztatása alkalmából itt rendeztek, különösen megemlítendő a helybeli zsidóság által rendezettek, melyek finom izlésre vallottak és tetemes költségeket igényeltek.

Zsinagógánk előtt fel volt állítva egy 9 öl hosszú és 5 öl széles diadalkapu, mely az egész utcát szélességében átszelte. Maga a diadalkapu egy gyönyörű templomot ábrázolt, melyen négy allegorikus alak az ő szövetségből átlátszólag meg volt villágitva. Azon kívül díszlett rajta számos bibliai vers, melyek szintén megvilágitva voltak.

E hó 15-én²⁾ a koronázás (értsd: bevonulás) napján, déli 12–1 óra közt a mikor a király a főurakkal együtt a várakba vonult, a zsidók egy 80 ölnyi sorfalat képeztek és mindnyájan a legszebb ünnepi ruháikat viselték. Legelől állottak a rabbik, kik törvényük értelmében az áldást elmondták, mihelyt a királyt meglátták. Azután következtek az előjárók, kik az áldást confirmálták (azaz Ament mondtak) és egy

¹⁾ Hazánkban nincs hitközség, melynek gazdagabb múltja volna, mint a pozsonyinak. Jegyzőkönyvei és eselleges levéltára bizonyára számos történelmi kincseket rejtenek. Kívánatos volna, ha valaki azokat napfényre hozná. E tekintetben úgy hiszem—csak az óbudai hitközség vetélkedhetik a pozsonyival. Levéltárunk számos érdekes okmányokkal bir, melyeket eddig figyelemre nem méltattak. Fentí közlemény egy ilyen érdekes okmányból, melyen — sajnos — kelte nincs feltüntetve, véletl.

²⁾ I Ferencz 1792-iki június 6-án koronáztatott meg Budán. Június 1-én még Budán volt, mert akkor lett neje megkoronázva. Csak azután mehetett Pozsonyba. hol az 1892-iki országgyűlés, mely május 22-én megnyitott és június 25-én bezárult, még együtt volt. Az itt leírt ünnepek tehát I. Ferencz megkoronáztatása után való első bevonulására Pozsonyban vonatkozhatnak.

félőrai örömrivalgással és »vivat« kiáltással Ő Felségét kísérték.

A diszkapun hat aranyhímzésű mennyezet jelent meg, a mikor Ő Felsége azon átvonult; mindegyik alatt egy-egy tóratekeres (szószerint tizparancsolat) pompás, ezüsttel kivárt köpenyegben volt látható. A diadalkapu maga nehéz és gazdagon himezett szövettel volt bevonva.

A híres zsidó énekes, Schlesinger Márk, erre az alkalomra új dicséneket szerzett, mely német és latin fordításokban kinyomatott és szétosztatott. Ezen dalnok felment a diadalkapu tetejére 32, a község által egyformán felöltöztetett szegény iskolás gyermekkel és zenével felváltva elénekelték a zsolnárokat.

Este a rendes imaidő után nemcsak a diadalkaput, hanem a zsinagógát is úgy belül mint kívül fényesen kivilágitották, még pedig viaszgyertyákkal. A zsinagóga belseje pedig műkertész segítségével zöld növényekkel fel volt díszítve és az oltár hímzett szövettel egészen bevonva.

A rákövetkező napon ismét kivilágitották a zsinagógát és a diadalkaput, az énekeket is ismételték és ezen alkalommal sok nemes jelent meg az ünnepélyen.

A koronázást megelőző vasárnapon átnyújtottak Ő Felségének a királyi főherczegek és főherczegnőknek egy-egy németre fordított és atlaszba kötött példányt a dicsénekből, melyeket legkegyelmesebben el is fogadtak.

A zsidók által rendezett ünnepek Ő Felsége legmagasabb tetszését elnyerték, a minek nyíltan kifejezést is adott. Sőt e hó 17-én Mayer, titkos kamarapénztárosa által arany és ezüst emlék-érmeket juttatott nekik m. n. a zsidó község elnökének Mandl Kopl urnak³⁾ egy magyar koronázási kegyfillért aranyból, melynek súlya 15 arany volt és melyen a király mellképe látszott, továbbá 20 arany és 20 ezüst kisebb emlék-érmet a község öregeinek részére.

A rákövetkező napon, azaz 18-án azon kegyelemben részesültek, hogy Ő Felsége őket fogadta, mely alkalommal hódoló hálájuknak kifejezést adtak, mire Ő Felsége őket legfelsőbb kegyéről és védelméről biztosította.

19-én, a mikor Ő Felsége a Nádor a várakba vonult, a rabbik, az előjárók és a 32 iskolás fiú ismét képeztek sorfalat, mialatt a diadalkapu tetejéről gyönyörű zene hallatszott.

19-én Ő Felsége, a Nádor fogadta a községet és kegyét és védelmét megígérte nekik.

Ó-Buda . . .

Dr. Klein Gyula főrabbi.

³⁾ M. K. sokáig volt a pozsonyi hitközség elnöke, de az egész országban is nagy tekintélynek örvendett. A múlt század 80-as éveiben gyakran előfordult, hogy zsidó gyermekeket a szülők tudta nélkül megkereszteltek. Ilyenkor M. K.-hoz fordultak a szerencsétlen szülők, kinek egyes esetben sikerült a megkeresztelés érvénytelenítését kieszközölni.

* A horvát-szlavon országos jelzáloghitebank részéről kibocsátott, 25 000 részvényre f. hó 19 én eszközölt aláírások felette kedvező eredményre vezettek, a mennyiben a részvények többszörösen fölüljegyezettek s így a jegyzéseknek tetemes reduciójára lesz szükség. Első sorban azon jegyzések fogának tekintetbe vétetni, melyekről föltehető, hogy az aláírók a részvényeket tőkebefektetésül kívánják megtartani. Mint Bécsből sürgönyzik, a horvát-szlavon országos jelzálogbank részvényeire az aláírás valamenynyire aláírási helyen nagy eredménnyel folyt le. A jegyzésre kitett darabok számát sokszorosán tuljegyezték. A jegyzések minősége könnyen lehetővé fogja tenni, hogy a reperticio által a kibocsátott címletek állandó tőke elvezésre szolgáljanak.

Pályázat.

Az újvidéki izraelita hitközség egy 500 frt évi fizetéssel jövedelmezett **mészárosi** állás 1893. évi január hó 1-ével lesz betöltendő.

Ezen állást elnyernyi óhajtó izraelita vallásos egyének szíveskedjenek szakképzettségüket, vallásos életmódjukat és életkorukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket 1892. évi **deczember 20-ig** az alólírt előjárásnál benyújtani.

A kik a marhahátsót izraelita ritus szerint élvezhetővé tenni képesek (**מקור**) az alkalmazásnál előnyben részesülnek.

A megválasztott mészáros apró marha vágásával is foglalkozhat és 100 frt biztosítékot köteles letenni.

Újvidéken, 1892. november 23-án.

A hitközségi előjáróság.

Egy kiváló papi családból származó állatorvos-növendék, ki sehonnan sem részesül támogatásban, nevelői vagy correpetitori állást keres. VI. gymnasiumot jeles sikerrel végzett. Bővebbet szíveségből a kiadóhivatal.

Vizahólyag, borszesz, gelatine, glycerin, borzamat, derítőpor (Jullien-féle is), savtalanító por, ártatlan borszínek, ürmös essenzia,

valamint mindennemű horbetegségek elleni szerek,

ugy valamennyi eszközök és készülékek **pin-czegazdaságok** számára legolcsóbban kaphatók

WATTERICH ARNOLD-nál

Budapesten, VII., Dohány utca 1. szám,
az izr. templom átellenében.

Ajánlok továbbá: **esszenciákat és aether olajokat, rum és szilvorum, törköly és seprópálinkák,** végre mindennemű **likőrök és eczetnek** hideg uton való előállításához, minden készülék nélkül.

Árjegyzék és kezelési könyvek ingyen és bérmentve.

Fővárosi bank-részvény-társaság.

V. kerület, Erzsébettér 1.

Uj sorsjegy-társaság.

Nagy sorsjegyek! 115 drb sorsjegy Kis részletek!

G. csoport.

50 résztvevő, 60 óra, havonként 3 frtot.

10 db 4%-os Tisza-sorsjegy	40 drb áthozat
9 » 4%-os Magyar jelzál.	15 » olasz vör. ker. sorsj.
6 » 3%-os Osztr. földhite	15 » osztr. » » »
3 » osztrák hitelsorsjegy	15 » magy. » » »
3 » Pécsi városi sorsjegy	15 » Józsviv sorsjegy
3 » 1864-es sorsjegy	15 » Bazilika sorsjegy
3 » 1860-as sorsjegy	
3 » Magy. nyer.-sorsjegy	

40 db átvitel

összesen 115 db sorsjegy

Fölvilágosítással és prospectussal szívesen szolgálunk.

Legnagyobb választék mindennemű vásznakban, asztalneműekben divat kávésterítékekben és kész feherneműekben.

Kanitz Ferencz és társa

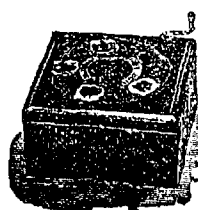
szepességi vászon raktárában,

Budapest, V., hatvani-utca. 11 sz.

VARJU KAROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury tagja,

Budapest, Kerepesi-ut 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a szab. **üveg-osz. opzatu** hangszimbalomnak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek,** a melyeknél 15% engedmény tartunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált **ingy en** árjegyzéket kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Az őszi és téli időnyre ajánlom gazdagon berendezett

tea-, rum- és cognac-raktáromat melyben valódi **Brazíliai rum** (különösen ajánlatos teához) pintes üvegekben $1\frac{1}{10}$ l. 1 frt-jával, finom **Jamaiká rum** literes üvegekben 90 kr-jával, legfinomabb Ananas Jamaika rum 1 frt 20 kr. és 1 frt 60 kr-jával, finom Cuba rum 80 kr-jával, továbbá válogatott **esászár melange thea** eredeti pléhdobozokban 55 kr-jával, valódi **karaván thea** szintén eredeti dobozokban 45 kr-jával, friss termésű valódi orosz és Congo thea, csomagokban á 12, 20, 25, 30 kr-jával kapható. — Nagyobb megrendeléseknél megfelelő árendmény. Helyben a legkisebb megrendelés is házhoz szállítatik. Vidéki megrendeléseknél csomagolás nem számítatik.

Tisztelettel

WEISZ M. MÁRKUS

tea-, rum-, cognac és likőr
különlegességek raktára

Budapest, VI. Szondy utca 2. sz.
Árjegyzék kívánatra ingyen bérmentve.

A nekünk bemutatott számos hiteles haláirat folytán ezen kitűnő házi szereket legmelegebben ajánljuk.

Szent-Pál gyomor-cseppek
Nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű, biztosan hatnak a gyomorbajoknál.

A gyomorbelegység tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, felfújság, savanyu felbőfőség, gyomorégés, felesleges nyálka-kiválasztás, sárgaság, undor, hányás és gyomorgörcs. Hathatós gyógyszernek bizonyult fejfájásnál, ha ez a gyomortól eredt, gyomor tulerhelésnél, giliszták, májbajoknál és aranyeres bántalmaknál.

Ára egy üvegnek utasítással, 50 krajczár.

Köszvény-víz

Bámulatos és biztos hatású külszer köszvény-csusz és reumatikus fájdalmaknál, felülmúl bármily más célra nagyban ajánlgatott szert.

Ezen szerrel 1000 esetben tett kísérlet közül 968 esetben teljes gyógyulás érte el, s a legtekintélyesebb orvosok által rendeltetik. Ára egy üvegnek utasítással 50 kr. Kapható a készítőnél Szallós János

gyógyszertára és művegyészeti laboratóriumában Dombóvárótt (Tolna m.) valamint Török József. urnál Budapesten, Király-utca 12. sz. A védjegyet tüzetesen tessék megtekinteni, csak oly készítményt kell elfogadni, melynek burkolatára a fenti védjegy van ragasztva és megrend. lésnél határozottan Szallós-féle készítményt tessék kérni és elfogadni.

Kohn Arnold

gazdag sörkőraktárát
(Váci-körut 14, szemben az Andrást-
ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sör-
kő állítás szomorú kötelességét kell
teljesíteniök.

**szép és pontos kivitelért és lehet-
őleg olcsó megszámitásért kezes-
dik a cég jó hírneve.**

→ Szombaton és ünnepeken zárva. ←

A legolcsóbb és legjobb

thea, rum, cognac és likőr
kapható

REISMANN JÓZSEF-nél

Budap st, dob-utca 2, Károly-körut sarkán
(alapított 1883-ban.)

ARAK: 1 lit. üveg rum, egy csomóg theáva,
együtt 90 kr., 1 üveg $1\frac{1}{10}$ liter rum 1 frt, 1 liter
jó rum üveg nélkül 70 kr., legfinomabb minőségű rum
literenként 1 frt 5⁰ krtól 3 frtig. Legjobb minőségű
orosz thea, legujabban szedett, csomagonként 20, 30,
40, 50 és 70 kr-jával, kilónként és dekaszámra a legol-
csóbb árákon. frtől meghaladó megrendelések franco
szállítatnak.

Részletfizetésre.

Részletfizetésre.

JUST TIVADAR

férfi szabómeister

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24. sz.

Elvállal mindennemű gyermekruha készítését,
valamint

katonai egyenruhákat

mérték szerint jó és pontos kiszolgálás mellett.
Dus választék legfinomabb angol és francia szö-
vetekben. Rendes évi lakók és hivatalnokok rész-
letfizetésre árfelemeítés nélkül.

A nagyérdemű közönségnek
beesés figyelmébe ajánljuk több
kiállításon aranyéremmel kitün-
tetett műtermünket, valamint
nagy raktárunkat kül- és belföldi
szövetekben.

Buchhalter és Társa

férfi-szabók

VII., Károly-körut 19. (Báró Orczy-ház.)

AZ ERŐSEK.

— Elbeszélés a kisvárosi zsidó népeletről. — (37)

Irta: Bernstein A.

Hozzád, aki egyetlen ivadékául maradtál, így kel most szólanom! »Minden, mit szemed lát, a tiéd!«

Rövid szünetet tartott s ezután gyöngédebb hangon jegyezte meg:

— Világgá akarsz menni! Alázkodással kérlek hát, engedd, hogy leróhassam tartozásom egy részét, mielőtt visszafizetem utolsó adósságomat isten kezébe, aki dicsértessék.

Szegény Salme zokogva tört össze; Genendel ellenben, aki túlsoká küzködött érzelmeivel, föluggott székéről és könyek között szolt:

— Mendel, emeld föl kezed — aki teremtett eget és földet, — a magasztos isten felé, hogy vérbelidet a nevezetes familia vérenek áldozatára méltatta, mert tudd meg, Malke fejkötőjéről hét gyöngyöt vágtam le tulajdon kezemmel, hogy titkon Mayer özvegye és árva-ja és Cheskel Gibor, a te apád javára fordítsam.

Mendel pedig fölállt helyéről, és olyan hangon, melynek minden rezdülése elárulta a rettenetesen küzködő lélek legmélyebb megrendülését, izmos karjait az ég felé tárva fölkiáltott:

— A magasztos isten felé emelem karjaim, aki teremtett eget és földet. Egyetlen fonalat, egyetlen sarut szíjjat sem fogadok el, míg méltó leszek Mayer unokájának és Cheskel fiának nevére.

A hang olyan hatalmas volt és a lélek rendíthetetlen voltának olyan kifejezésével bírt, hogy ezt csak a legmélyebb csönd követhette. Akik hallották, mindannyi szívében a hozzájárulás érzése kelt: de az a mozdulat, melylyel Hendele nagyanyján szorosabbra fonta a karját, többet mondott, és többet jelentett, mint amennyi szóval kifejezhető.

Hosszu szünet után, melynek folyamán mindnyájan újra helyet foglaltak és midőn a szobabéli terpeszkedő homály meg a hazafelé tartóknak az utcáról behangzó vig teretedéje eléggé jelezték, hogy a kedves sábesz-nacheme mihamar el akar már költözködni: — Mendel a mély csöndben újra megszólalt:

— Malke — mondá és szava ismét szerényen és tartzózkodóan csendült — a kegyelmes isten nem áldott meg engem sok beszéddel; nem is akad köszönő szó ajkamra! De kérni akarom, hogy ósapám érdemét jószágával tudja be nálam. Holnap reggel el akarok látogatni apám sírjára Novoba. Ott imádkozni fogok, hogy az irgalmas isten vezéreljen engem az igaz uton, és ha visszatérek — akkor majd ön és mindnyájan akik velem együtt megérték ezt a mai szent sábesz-nachemet legyenek hozzám jó tanácsosal mindabban, amire rászánom magamat!

Malke fölemelte mindkét kezét. és csak ennyit mondott:

— Olyan igazán legyünk vélünk ma és mindörökké az isten — Amen!

Aztán lassan leeresztette kezeit és kis szünet múltán kérdezte:

— Hendele, gyerekem, nem volna-e ideje rákezdeni az »Isten, Ábrahám, Jiczok és Jákob istene« imát.

Hendele fölemelte a fejét. Sötét volt a szobában nagyon, de ez a fölemelt arcz mégis világolt mindnyájok szemében.

— Itt az ideje, — szolt halkán, miután az ablakon át kitekintett az égre. A vendégek mihamar csöndesen »gutwoch« kívánva elvonultak a Malke lakásából, hogy jámbor dalokkal és imákkal megillető módon eresznék utnak a jó Sábész nachemet.

A holdvilágos éjszakán, mely a kedves szombatot követte, Hendele lecsuszamlott ágyáról, nagy óvatosan odaosont a nagyanyjához és fülelt:

— Nem alszom, gyerekem — szolt Malke, ki- nek finom hallását nem kerülte ki az a körülmény, hogy Hendele a fél éjszakát álmatlanul töltötte.

— Nem akarsz aludni, nagyanyuska? — kérdezte Hendele, aki odatelepedett az ágy szélire.

— Gyerekem, ahonnan nappal beköszönt hozzánk a világosság, éjjel onnan oszon be az álom; ha azonban a külső világosság már nem jut el a szemünkhöz és a belénk isten-adta világosság közel jár az elmuláshoz, akkor az álom már nem ereszkedik le a szemünkre.

— Nagyanyuska — szolt Hendele izgatottan.

— Szólj, gyerekem!

Egy darabig egyikük sem szolt. Majd Hendele megfogta a nagyanyja kezét és égő arczához szorította.

— Szólj gyermekem — ismételte Malke.

— Nagyanyuska — szolt Hendele halkán. — Te tizenhét éves voltál, mikor Mayer gibor föláldozta érettünk a vérét:

— Igenis, gyerekem!

— És nem voltál még mennyasszony?

— Nem, gyerekem!

— És Mayer — folytatta Hendele megindult hangon — 20 esztendő volt, és csak később vette el a feleségét, aki nem tudott egy gibor felesége lenni?

— Ugy, ugy, gyerekem — szolt Malke gyöngéd hangon és unokáját közelebb vonta magához.

— Nagyanyuska — szolt Hendele remegő ajakkal — hát nem szeretted volna te akkor ugy kiáltani fel, mint a mi erős szívé Hendele ósanyánk: »Lépj alább egy lépcsőfokkal és végy feleséget!«

Az erős szivü Malke csak egy pillanatra indult meg annyira, hogy nem tudott felelni, ezután azonban ismét nyugodtan és behizelgő hangon szolt:

— Ügyelj rám, gyerekek! Én szólásra nyitottam ma ajkamat, hogy beszéljek, és elébb ne szálljon le testem a siri gödörbe, míg föl nem tárom előtted szivemet teljesen. Űlj ide mellém, van mondanivalóm. (Folytatjuk.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése **nov. hó végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre . . . . . 8 frt — kr
fél évre . . . . . 4 frt — »
negyed évre . . . . . 2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre . . . . . 7 frt — kr
fél évre . . . . . 3 frt 50 »
negyed évre . . . . . 1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala,
Budapest, Váczi köz 25. sz.

Ajzeg Gesl nézete.

— A polgári házasságról. —

Nagyban rázogattja a Gesl a fejét, mikor beállit a rabbihoz:

— Rebelében . . .

A szolított megsimogatja a szakállát és idegesen igazgatja a papsipkáját.

— Miféle forgószél hozott már megint ide?

— Ne haragudjék, rebelében, hiszen jomkipur előtt — mint az igaz jehúdiknál dukál — megbékültünk. Mázeltov, a reception meglesz nélkülünk is . .

— Ajzeg, Ajzeg!

— Az imént beszéltem egy pesti emberrel. Azt mondta, hogy most már reb Iczig Reich is meg van elégedve a receptionnal. Fülülről jön az áldás.

— De Ajzeg!

— Hát persze fülülről. Fönt a legfelsőbb helyen akarják a receptiont és erre reb Iczig is azt mondta: »Az már más! Ilyen formában nekünk se nincs kifogás a reception ellen.« A hohe Obrigkei az tudja, hogy mi az a reception.

— Mbah! — vágolt közbe a rabbi.

— Mbah, rebelében, az igaz. De az én czáj-

tungom, a jidise, azt írja, hogy lesz cziviléhe is. Hát mi az a cziviléhe?

— Már megint ilyen istentelen gondolatokkal foglalkozol:

— Rebelében, már hogy lehet az istentelen, mikor a jidise is ír felöle. Meg aztán a hohe obrigkei is akarja. Hát istentelen a jidise meg az obrigkei?

— Ments Isten, hogy az volna! De a cziviléhe, ez az istentelen. Hát tudod te mi a cziviléhe?

— Eppen ezt tudokolom.

— Hm, mbah, a cziviléhe van egy olyan chasz vesölom, hogy a jehudi férfi vagy lány házasságra lép a keresztény választottjával.

— Nu, még hogy házasságra lép. Hát hogy lehet az?

— Ugy, hogy pl. a reb Slajme rőfösnek a fia, aki van egy kitünő bocher a pozsonyi jesiván, elvenné a rectornak a leányát, aki a klószterben tanult klavirozni.

— Chólile, csak nem gondolja azt a rebbe komolyan.

— Nem hát!

— Akkor, mért tesz engem bolonddà! Hát köll nekünk ez ellen predikálni?

— Hogyne, hisz a neologok meg fogják tenni.

— A neo-ló-gok? Hiszen a rebe azt mondja, hogy a neológok nem zsidók.

— Te bolond, — szolt a rabbi hamiskásan mosolyogva és a visszahőkölt Gesl közelebb intette magához. — Sugok én néked valamit, de komolyan mondom, el ne árulj. — Hogy a neológok nem volnának zsidók, ez csak firlifancz, azt nekünk muszaj ugy mondani, mert vannak, akik ezt kívánják.

— Ahá, hát ezért predikált a kopel Reich, a pesti »hithü« rebe, a cziviléhe ellen. A jidiseben olvastam. Csak azt nem értem már most, hogy a »Magyar Állam«, ez a töle-ujság, miért haragszik ez a cziviléhere.

— Mbah, a »Magyar Állam« azért haragszik, mert tudta, hogy ő fogja kötni az első cziviléhet — a Kopel Reichhal. Már ezek össze is esküdtek. Értesz te eztet?

— Hogy ne érteném, rebelében, mikor látom, hogy maga is haragszik, mert azt a pót-kávé főfelügyelőjévé reb Iczig Reich — nem magát nevezte ki.

— Nu, mit se tesz. De azt mondhatom neked, hogy bár a Slajme rőfös fiának csakugyan nem kell a cziviléhe, ha a hohe obrigkei nemesak principben, de másként is akarni fogja ezt, reb Iczig rá fogja mondani: »Az már más. Ilyen formában nekünk a cziviléhe ellen sincs kifogás!«

Áridarab.